ueniret, adfuit dies, in qua militem suum Dominus adhuc meliorando subuehere vellet ad sublimiora, & remunerationis ei præmia largiri, quæ meritis eius debebantur, & operibus fructuosis. Tactus itaque est ea molestia corporali in sinistro latere, quam paralysin medici vocant; & crescente eadem molestia & ingrauescente per dies singulos, secundum scripturæ testimonium, flagellauit Deus filium suum in hac peregrinatione, quem è vicino erat recepturus ad patriam cælestium mansionum: tribus enim annis ante obitum suum, arreptus est illa infirmitate. Sed erat languor talis, vt inprimis & ambulare posset, vel manu deduci ad profectum proprium & subditorum suorum; & loqui, quæ ad ædificationem pertinebant. Quod vtique agere non est oblitus; sed sicut semper solebat, tradere, non destitit auditoribus suis libros diuinæ legis, & monita salutis æternæ. Nam & condiscipulis, melioribusq; meis in eadem molestia plures tradidit libros; & [a] mihi modico Ludgero libium S. Augustini tradidit, quem Enchiridion, id est Manuale, ipse nuncupauit.

S. Gregorius ætate septuagenarius Paralysi corripitur. *Hebr. 12.* Triennio ea laborans fungitur officio suo.

[a] S. Ludger hic se prodit autorem huius libelli.

XVIII Hæc ita agendo beatus homo Gregorius, & à profectu spiritualium successionum in ipsa ægritudine sua nunquam desinendo, auxit per singulos dies sanæ mentis sapientia, licet imbecilli corpore, quod sibi suisque ad ingressum regni cælestis & gaudium proficeret sempiternum. Tertio tandem anno inchoatæ ægritudinis, quasi auri more, quod per ignem transiit, corporis fatigatione purgatus ad id peruenit, vt vbicumque opus erat inter discipulorum manus portare necesse esset. Et nec tunc quidem vir venerabilis ab opere Dei vnquam cessauit, sed aut diuinos libros legere coram se, aut pro eadem mentis suæ exercitatione ad cælestia, psalmos cantare assiduè fecit, sicque ad extrema perducto imbecilla membra corporis, quæ iam tunc lecto semper sustentare necesse erat, candida facta sunt, ac nitida, ad instar lactis vel lanæ albæ, vt innotesceret videntibus in quanta munditia Spiritus intus haberetur coram oculis Dei. Tunc cæperunt conqueri & contristari, qui ibidem adfuerunt vtriusque sexus necessarii amici, tam de eius transitu citius imminente, quam de tardatione Electi filii eius Albrici, in quo totius domus spes magna incubuit; qui tunc temporis in Italia erat regali seruitio occupatus, & nemini notum quando esset venturus. Hæc audiens pater, Deo dilectus Gregorius, cæpit condolere mærentibus de seipso securus, & de filio solicitus, & consolatus eos cæpit sicut frequenter sanus corpore ante solebat, inter communia colloquia, propheticum illud proferre ac dicere: Nolite timere, non transibo, inquit, antequam ipse veniat. quod quam veraciter spiritu prænosceret, rei probauit euentus. Nam triduo vel quatriduo ante transitum eius, venit * diu optatus & Electus filius eius Albricus inopinatè, cunctis nescientibus, excepto patre spiritali, qui eius aduentum longè antè prædixit.

S. Gregorii morbidi membra præter solitum albent. Albricus nepos S. Gregorii, & spes magna Ecclesiæ Traiect. prædicit aduentum reditus.

Albrici successoris. * Albrici ex Italia reditus.

XIX. Tvnc continuos illos tres dies aut quatuor, in communi vtilitate, & totius familiæ salubri negocio, dum ducerent sano sensu quæcunque desiderabant inuicem conferentes; venit ei dies extremus mortalitatis huius, ad ingressum regni & perpetuæ saluti prædestinatus. Circumsteterunt eum discipuli eius, desiderantes adhuc quamuis infirmum patrem diutius secum habere, & de eo optando dicere ad inuicem, Non moritur hodie; non moritur hodie: ipse verò, viribus adsumptis, quibus valuit: hodie, inquit, volo licentiam habere. Et his dictis, iussit se ante oratorium sancti Saluatoris à discipulis portari, & ostium aperiri; ibique oratione facta, & communione sacri corporis & sanguinis Domini accepta, aspiciens ad altare, mente cælestibus intentus, ad Dominum perrexit; cui tanto tempore sincera mente seruiuit: præstante eodem Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu Sancto viuit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen.

B Gregorii transitus, Viaticum.

VITA SANCTI ALEXANDRI MARTYRIS, PER ADONEM IN MARTYROLOGIO COLLECTA.

An. 280.

Apvd vrbem Italiæ, quæ Bergomum dicitur, natale sancti Alexandri martyris sub Maximiano Cæsare. Qui cum esset miles vnus è legione Thebæorum, Christianus factus est. Audiens hoc Maximianus post dies quindecim, mittens accersiuit eum, dicens ei: Pro nulla re alia vocaui te, nisi vt sacrifices. Comperi enim te derelinquentem deos nostros Christianum esse factum. Et hoc dicens, petiit sibi mensam. Eaque apposita & linteamine cooperta, cœpit agere cum beato Alexandro, vt sacrificaret. Sanctus Alexander ad cælum adspiciens, dixit: Atque vtinam tantam mihi Deus gratiam daret, qui cuncta per Iesum Christum postulantibus præstat, vt possem & tuam voluntatem ad Dei agnitionem conuertere, & vanissimam istam incredulitatem à te auertere. Sed tu quidem insanabile habes malum, & vetustate huic vanitati adhærens credere non vis: Me autem vocauit ille, qui ex gentibus ad suam gratiam olim vocare promisit. Parce consiliis tuis diabolicis, plange & cognosce actus tuos malos, & crede in Deum viuum qui fecit omnia. Tunc Maximianus ad tantam eius fiduciam commotus, iussit adstantibus, vt de apposito sacrificio inuito ei offerrent, applicitis armatis econtrà. At ille beatissimus confundens regiam iniquitatem, & eius præcepta fide armatus contemnens, calce mensam percussit, euertens eam cum omnibus appositis. Iracundia repletus Maximianus, iussit eum tradi vni ex ministris, qui euaginato gladio, sterit stupidus, ferire non valens. Cui Maximianus: Adhuc stas male miles? At ille respondit: Caput eius sicut mons est ante me, vnde totus contremisco. Tunc Maximianus tradidit eum aliis, vt occideretur. Gaudio itaque repletus martyr, aquam petiit, & manus suas lauit: flectensque genua, & ceruicem in terra humilians, oratione fusa ad Dominum, animaduersus est. Post aliquot dies quædam matrona castissima, nomine * Grata, collegit corpus eius, & posuit illud in prædiolo suo non longè à muro ciuitatis * Pergamensis. Cuius passio completa est, septimo Calend. Septembris.

Avg. 26. Alexander iste vnus fuit ex numero Thebæorum. Apponitur ei mensa, ad sacrificandum aptata. Calce mensam percuti ens euertit. Stupendum miraculum. Capitis abscissione punitur. * *Gratia.* * *Bergomensis.*

MARTYRIVM S. VICTORIS, AVTHORE LVCIO MARINEO SICVLO, REGIO HISTORIOGRAPHO, de rebus Hispaniæ libro quinto.

An. 935.

Ivi Victoris martyrio mirum in modum gaudet Hispania. Hic enim in Ceresano natus oppido, adolescentiam literis & sacris diuinisque rebus impendit. In antro primo vitam egit aspertimam, quod ipse suis manibus effodit. Deindè verò Mauros patriam suam oppugnare Angelo nunciante, & Christianos amouere & abducere ab Christi cultu: protinus occurrit, & Christianos omnes catholica retinuit in fide, & in hostes vehementer hortatus est. Quod cùm Mauri animaduertissent,

26. Avg. S. Victoris patria. Vitâ agit aspertimâ.

Martyrio coronatur. eum pœnis acerbissimis sustulerunt, Itaque martyni corona donatus, à Christo in cælestium numero aggregatus sempiterno gaudio perfruitur.

An. 520. *VITA SANCTI CÆSARII EPISCOPI ARELATENSIS, A CYPRIANO EIVS DISCIPVLO ET MESSIANO PRESBYTERO ET Stephano Diacono conscripta duobus libris. & ex MSS. edita à Vincentio Barrali in Chronico insulæ Lerinensis. Liber I. Authore Cypriano ad Cæsariam Abbatissam, & sororem Sancti Cæsarii.*

Prætatio

Avg. 27. VIA reuerenda nobis Virgo Cæsaria, cum choro sodalium monacharum tibi commisso petis, à nobis, vt vitam & conuersationem beatæ memoriæ sancti Cæsarii institutoris vestri, ab exordio repetentes, litteris comprehendamus: per quam illius vita præmio fruitur, cuius beatitudo sermone mortalium non potest explicari. Etsi autem iam olim, ipso adhuc in terris degente, toto orbe eius vita honorificè fuit diuulgata, nefas tamen esse credimus tam sancto desiderio non parere: præsertim cum id monasterio vestro, vel eius potiùs, illum absentem quodammodo possit repræsentare, nosque dum de illo loquimur, eum nos propemodum videre gratulemur. Deo igitur nos iuuante aggredimur implere, quod postulastis: & multa quidem ipsius domini Cæsarii nobis * relatione comperta, multa à nobis ipsis visa, nonnulla etiam venerabilium Presbyterorum, & Diaconorum, eius discipulorum, sermone didicimus, præcipuè verò Messiani presbyteri, & Stephani Diaconi, virorum fidelissimorum, qui ab adolescentia illi seruierunt. Commemorabimus autem ea duntaxat, quæ minus onerent, & sint à prolixitate aliena. Sed vnum hoc in præsentis opusculi deuotione, à lectoribus petimus, vt si casu aliquò simplicitas eloquii nostri ad eruditorum aures, & censuram, adducatur, non arguant, quod stylus noster videtur pompam verborum, & artis grammaticæ leges negligere. Nobis enim, actus verba & merita tanti viri, bona fide narrantibus lux sufficit operum eius, & ornamenta virtutum. Namque etiam ipse Dominus Cæsarius, quem habemus in manibus, dicere solebat, plerosque rusticitatem sermonis vitare, sed à vitæ & morum vitiis non abhorrere. Meretur verò hoc etiam Virginum Christi pura sinceritas, vt nihil fucatum, nihil mundana arte compositum, vel oculis eorum offeratur vel auribus: de fonte simplicis veritatis manantia, purissimè relationis verba suscipiant. Atque eam ob rem noster hic sermo integritatis religione contentus, mundanam fastidit pompam, respuitque cum eius operibus pariter mundanæ gloriæ iactantiam, malens ad piscatorum se accommodare eloquia, quam Rhetorum: Itaq; det quisque operam, vt viuendo imitari velit, quod legendo cupit cognoscere.

*ratione.

Pleriq; sermonis rusticitatem vitant, sed non vitæ & morũ vitia.

I. SANCTVS ac beatissimus Cæsarius, Arelatensis Episcopus, territorii Cabilonensis fertur fuisse indigena. Cuius parentes * æqua prosapia, quod est illustre, & præcipuum nobilitatis exemplum, præ cunctis ciuibus suis fide, & moribus floruerunt. Cumque is sanctus puer septimum, aut eò amplius, ætatis ageret annum, ex vestibus, quas apud se habebat, incunctanter pauperibus impertiebatur. Sæpè autem seminudus domum reuerteris, à parentibus seuerè examinabatur, quid suis fecisset vestibus. Quibus ille hoc solum respondebat, à præteeuntibus ipsi fuisse ablatas. Igitur sicut arbusculæ quædam nobili stirpe fructificare citiùs solent, quam crescere, in quibus vtiquè quantò est ætas minor, tantò vbertas gratior: ita in illo sancto viro inter ipsa infantiæ rudimenta lætum vernantis spei germen adeò erupit, vt priusquam vnius anni præteriret spatium, ignorante familia & parentibus, ciuis cupiens regni cœlestis effici, se illius temporis Pontificis sancti Siluestri vestigiis, præmissa supplicatione prosterneret, petens, vt ablatis sibi capillis, mutatoque habitu, diuino ipsum antistes seruitio manciparet, nec pateretur vltra se à parentibus ad prædium, affectusque pristinos reuocari. Agente ergò Pontifice gratias Christo, nulla iniecta est votis optimis mora: cumque ibi biennio, aut eò ampliùs sub hac inchoatione seruisset, diuinæ gratiæ instinctu permotus, deliberat arctiùs sese expeditiusque, conuenienter sancto Euangelio, diuino tradere cultui, & regni cœlestis amore, non solùm parentibus, sed etiam patriæ se extraneum exhibere.

*fort. egregia.

a. Cæsarius puer dat vestes suas pauperibus.

Fugit paternes & tondetur mutato habitu

Matth. 19.

II. ARREPTA itaque salubriter fugiendi de sæculi compedibus libertate, Lerinense Monasterium tyro sanctus expetiit. Cumque iter cum vno tantum famulo socio ageret, & coram inquisitoribus, ab eius matre missis, flumen transiret, visus ab eis non est: diabolus verò in quendam miserum ingressus, & eius iter insequens, sine cessatione à tergo illius clamabat: Cæsari, non vadas? Quem ille, porrecto ei bibenti poculo benedicto, statim curauit; quod à memorato eius comite referente compertum, eamque constitit, illum primam fecisse virtutem, siue miraculum. Susceptus igitur à sancto Porchario Abbate, & à cunctis senioribus, cœpit esse promptus in vigiliis, in obseruatione sollicitus, in obedientia festinus, in labore deuotus, in humilitate præcipuus, in mansuetudine singularis, ita vt quem instituendum susceperant in disciplinæ regularis initiis, perfectum se inuenisse gauderent in totius institutionis augmentis. Itaque post breue tempus in [a] congregationis Cellarium eligitur. Cœpit igitur attentè & studiosè illis velle largiri, quibus esset necessariũ, etiamsi abstinentiæ amore nihil peterent: quibus verò cognouerat necessarium non esse, nihil dabat, quamuis vellent accipere. Vnde factum est, vt quibus inuisa erat sancta discretio, & moderatio, Abbati supplicarent, vt eum à Cellarii functione remoueret. Quod etiam factum est. Mox ea cura liberatus vsque adeò sese optata legendi, orandi, vigilandi assiduitate materauit, [b] vt imbecille adolescentiæ corpus, quod fouere potiùs, quàm conficere, & debilitare oportebat, immodica afflictione curuaret, & frangeret, exigua oleris, seu pulticulæ coctione, quam Dominica die parabat, vsq; in aliam dominicam contentus.

Fit Monachus Lerinensis.

Hic Porcharius diuersus est ab eo, cuius vitam habes 12. Augusti. Vide Salernũ in Chronico Lerinensi in annot. ad vitam S. Porcharii martyris.

a Fit Cellarius. b Immodica abstinentia penè conficit sese.

III. ATQVE hæc in ipsis monasticæ vitæ exordiis meritorum eius bona fulsere, quæ deinceps per omnem vitam multiplicibus sunt aucta virtutibus; corporis enim detriuit robur, vt virtutem spiritus, spei & fidei solidi-tate firmaret, &, vt ait Apostolus, de seipso sibi triumphans, coronam adipisci mereretur: interiorique homini exteriorem subdens, præstantis animi imperiis rebellia corporis incitamenta domaret. Sed interim tamen stomacho fatiscente in quartanam febrem incidit: Cumque sanctus Abbas eius incommoda valetudine admodum doleret, & inter magistrum, & discipulum quædam esset morbi partitio, illo animo, hoc verò corpore laborante: cerneret autem sanctus pater in cœnobio nullum ei posse remedium adhiberi: vbi etiam si medicus adesset, tamen feruens adolescentis ad spiritalia exercitia consuetudo, nihil sibi pateretur de abstinentiæ frenis, & vigiliarum rigore laxari, iubet eum, immò etiam compellit. Arelatem se transferre valetudinis curandæ caussa. Erat tum in ea vrbe Firminus vir illustris, & timens Deum, eiusque propinqua Gregoria clarissima materfamilias: quorum studio, cura & benignitate erga Clerum, & Monachos, erga ciues, & pauperes, vrbs illa illustrior reddebatur. Vterque enim proprias opes non in mundi huius luxum conferebat, sed

1. Cor. 9.

Laborat febre quartana.

Firminus & Gregoria Arelatenses mire benigni in pauperes.